

Ευτύχης Μπιτσάκης Για την πρόσφατη κρίση στο Αιγαίο

Η πρόσφατη κρίση στο Αιγαίο έφερε στην επιφάνεια μερικές από τις επικίνδυνες πλευρές της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας.

Και πρώτα οι πολιτικοί και τα ΜΜΕ. Οι επαγγελματίες της «εθνικοφροσύνης», πολέμαχοι της πολυθρόνας, ζητούσαν πόλεμο. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης σε ένα παραλήρημα ανειθυνότητας μιλούσε για προδοσία. Συνεπικουρος ο *Ελεύθερος Τύπος* ζητούσε να σταλούν στο απόσπασμα ο πρωθυπουργός και ο υπουργός των εξωτερικών. Από κοντά απίθανοι «αναλυτές» και καριερίστες δημοσιογράφοι διαλαλούσαν από τα κανάλια την πραγματεία τους, συσκοτίζοντας αντί να φωτίζουν τα γεγονότα. Εθνική τραγωδία! Εθνική ταπείνωση! Προδοσία!

Από την άλλη πλευρά οι κινήσεις της κυβέρνησης ήταν ασυντόνιστες και αντιφατικές, απόδειξη της έλλειψης στρατηγικής και σχεδίου: Γιατί ύψωσαν σημαία στην Ίμια; Την ευθύνη την έχει μόνον ο Δήμαρχος της Καλύμνου; Και όταν την κατέβασαν οι Τούρκοι, γιατί έστειλαν άγημα το πολεμικού ναυτικού να την επανατοποθετήσει, δίνοντας πλέον άλλο, πολύ πιο σοβαρό και επικίνδυνο χαρακτήρα στην υπόθεση; Και γιατί οι λεονταρισμοί: «δεν υποστέλλουμε τη σημαία», όταν σε λίγο θα την κατέβασαν; Και με ποια προοπτική δήλωσε ο πρωθυπουργός ότι «θα χρησιμοποιήσουμε όλα τα μέσα χωρίς δισταγμό», όταν σε λίγο θα άρχιζε η «αποκλιμάκωση»; Και ποιος ειθύνεται

για την απόφαση των Τούρκων στη μικρή Ίμια; Και τι ειπώθηκε με τους Αμερικανούς; Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές (Κυριακή 11 Φεβρουαρίου) κανείς δεν ξέρει τι ακριβώς περιλαμβάνει η συμφωνία απεμπλοκής σε σχέση με την υποστολή της σημαίας, τα 12 μίλια κ.λπ. Και ποιο ήταν το νόημα των ευχαριστιών του κ. Σημίτη προς τους Αμερικανούς και με ποια αντίθετη λογική ο Χόλμτρον θεωρήθηκε ανεπιθύμητο πρόσωπο; Και ποιες ειθύνες χρειάζεται να καλιφθούν με την «άκομψη» αποτομική του ναϊαρχου Λυμπερή; (Την αποτομική ανακοίνωσε προκαταβολικά ο κ. Ρέππας με τη φράση: «Κοντός ψαλμός, αλληλούια!») Και μόνο γι' αυτό, ο κ. Σημίτης έπρεπε να ζητήσει την παραίτηση του υπουργού Τίπου!).

Τα προηγούμενα είναι μερικά σημεία από τη «φαινομενολογία» του όλου θέματος. Μ' αυτά ασχολούνται τα κανάλια και ο τύπος. Μ' αυτό τον τρόπο εξαφανίζεται η ουσία, ενώ τηλεθεατές και αναγνώστες ματαιώς επιχειρούν να διαμορφώσουν γνώμη μέσα από το χάος των αλληλοσπινθηρούμενων ειδήσεων, «αναλύσεων» και το ακατάσχετο κουτσομπολιό. Αυτή είναι η μια πλευρά: η σήψη της πολιτικής και της δημόσιας ζωής.

Τι έγινε λοιπόν; Ανεγκέφαλοι συμπταρνώτες έδωσαν την αφορμή που ζητούσαν οι στρατοκράτες της Άγκυρας. Μπροστά στον κίνδυνο πολέμου μαζέψαμε τη σημαία και η κρίση «αποκλιμακώθηκε». Αυτή η κυβερνητι-

κή πράξη ήταν σωστή και ας ουρλιάζουν εκείνοι που δε θα πήγαιναν βέβαια να χύσουν το αίμα τους «υπέρ της πατρίδος»! Αλλά πού βρίσκεται η ουσία του προβλήματος;

Ως γνωστόν, τα σύνορα της χώρας μας δεν καθορίστηκαν με βάση τα δημογραφικά δεδομένα και την ιστορία. Τόσο μετά την επανάσταση του '21, όσο και μετά τον Α' και Β' Παγκόσμιο πόλεμο, τα σύνορα καθορίστηκαν με βάση τους συσχετισμούς και τα συμφέροντα των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων: εκεί βρίσκεται η ρίζα του προβλήματος. Αλλά η παρατεινόμενη κρίση των σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας έχει σημερινά οικονομικά και πολιτικά αίτια. Όπως ορθά επεσήμανε ο κ. Αρσένης, «εξωτερική πολιτική κάνουν και οι πολυεθνικές του πετρελαίου». Πίσω από τα μεγάλα λόγια, ας αναζητήσουμε λοιπόν τις ουσιαστικότερες αιτίες της κρίσης.

Η Τουρκία αποτελεί μια περιφερειακή μικροϊμπεριαλιστική δύναμη. Οι παλαιότερες γενοκτονίες των Ελλήνων και των Αρμενίων, η εισβολή στην Κύπρο, η συνεχιζόμενη γενοκτονία των Κούρδων, οι τάσεις ηγεμονικής διεύθυνσης στις νότιες δημοκρατίες της τέως ΕΣΣΔ και στη Βοσνία, η πολιτική της απέναντι στις χώρες της Μέσης Ανατολής, είναι μερικά γεγονότα που συγκεκριμενοποιούν, μαζί με το στρατοκρατικό καθεστώς, το ρόλο τον οποίον παίζει και προπαντός επιθυμεί να παίζει η Τουρκία υπό την υψηλή προστασία των ΗΠΑ. Το πετρέλαιο και συνολικά ο πλούτος του Αιγαίου είναι αυτά που εποφθαλμιά η τουρκική ολιγαρχία. Αλλά ως γνωστόν τα οικονομικά συμφέροντα μετουσιώνονται σε εθνικά. Έτσι εναρμονίζονται και καθαγιαίνονται τα συμφέροντα της οικονομικής ολιγαρχίας, του στρατιωτικού κατεστημένου και των αστικών πολιτικών κομμάτων.

Επιθετικός ωστόσο δεν είναι μόνο ο τουρκικός καπιταλισμός. Η Ελλάδα έχει προ πολλού ξεπεράσει τη φάση της υποανάπτυξης. Ορισμένοι τομείς του ελληνικού καπιταλισμού έχουν επιτύχει υψηλό βαθμό συγκέ-

ντρωσης και συγκεντροποίησης κεφαλαίου και αντίστοιχο τεχνικό εκσυγχρονισμό. Τα πιο δυναμικά τμήματά του αποβλέπουν στην εκμετάλλευση περιοχών πέρα από τα ελληνικά σύνορα: Διευσδύνουν ήδη δυναμικά στη Βαλκανική (ο μελλοντικός συμβιβασμός με τα Σκόπια δε θα είναι άσχετος με τα συμφέροντα του ελληνικού κεφαλαίου), σε χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και επιχειρούν να ενισχύσουν τη θέση τους στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ιμπεριαλιστικής ολοκλήρωσης.

Και στη δική μας περίπτωση ό,τι συμφέρονται το κεφάλαιο βαφτίζεται εθνικό. Η περίπτωση της Ελλάδας ταυτίζεται συνεπώς με την περίπτωση της Τουρκίας; Το ότι και οι δύο επιδιώκουν να παίξουν ρόλο περιφερειακών μικρο-ιμπεριαλιστικών χωρών σημαίνει ότι στην περίπτωση των ελληνοτουρκικών διαφορών θα θεωρηθούν εξίσου ένοχοι; Μια καταφατική απάντηση θα ήταν λάθος. Θα φαινόταν «ταξικά» ορθή, αλλά στην πραγματικότητα θα ήταν προϊόν «κακής αφάιρεσης».

Και ο ελληνικός και ο τουρκικός καπιταλισμός είναι επιθετικοί. Αλλά η επιθετικότητα του ελληνικού καπιταλισμού περιορίζεται κυρίως στο πεδίο της οικονομίας. Και λέμε κυρίως, επειδή ένας επιθετικός σοβινισμός εκδηλώθηκε στην περίπτωση της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, σοβινισμός που οι ακραίοι φορείς του προπαγάνδιζαν και ονειρεύονταν τη διάλυση του γειτονικού κράτους. Και αν ανατρέξουμε στο χρόνο, θα επισημαίναμε την τυχοδιωκτική - μικροϊμπεριαλιστική εκστρατεία στη Μικρά Ασία, η οποία κατέληξε στη σφαγή και στον ξεριζωμό των Ελλήνων.

Εν πάσει περιπτώσει σήμερα η Ελλάδα δε διεκδικεί εδάφη κανενός. Δε ζητά αλλαγή συνόρων. Αντίθετα, ο τουρκικός επεκτατισμός αμφισβητεί τα υπάρχοντα σύνορα (αυτά που ρυθμίστηκαν με βάση τα συμφέροντα των μεγάλων ιμπεριαλιστικών χωρών). Διεκδικεί ξένα εδάφη. Περιφρονεί διεθνείς συνθήκες και απαιτεί επαναδιαπραγμάτευση. Έχει κηρύξει

πόλεμο εξόντωσης σε έναν από τους αρχαιότερους λαούς της περιοχής — τους Κούρδους. Φυλακίζει και εξοντώνει τους κομμουνιστές και τους προοδευτικούς εργάτες και διανοούμενους. Ειδικά ως προς την Ελλάδα, αμφισβητεί το status του Αιγαίου, τα όρια του FIR, παραβιάζει συστηματικά τον εναέριο χώρο της, διεκδικεί την υφαλοκρηπίδα του μισού Αιγαίου, κάνει έρευνες για πετρέλαιο σε περιοχές που δεν της ανήκουν, απειλεί με πόλεμο αν η Ελλάδα επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα σε 12 μίλια κ.λπ., κ.λπ. Και ας μη λησμονούμε την καθαρά κατακτητική επιδρομή στην Κύπρο.

Η σύγκρουση στο Αιγαίο είναι σύγκρουση δύο τοπικών μικρο-ιμπεριαλισμών, όσο και αν επενδύεται με «εθνικά» χρώματα. Εντούτοις, οι ευθύνες δεν είναι ίδιες και για τις δύο πλευρές. Και φυσικά, για να κατανοήσουμε τη σημερινή κατάσταση, πρέπει να δούμε τη σύγκρουση μέσα στα πλαίσια της «Νέας Τάξης», δηλαδή των επιδιώξεων των ΗΠΑ και του ευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού. Αλλά οι ξένες επεμβάσεις δεν είναι η αιτία της κρίσης, όπως έχει συνθίσει να υποστηρίζει ακόμα και σήμερα μια μερίδα της ελληνικής αριστεράς. Οι ξένοι, και ειδικά οι ΗΠΑ, επεμβαίνουν εκμεταλλευόμενοι τις τοπικές αντιθέσεις, επεμβαίνουν μέσα από το πλέγμα των αντιθέσεων των τοπικών ολιγαρχιών, για να εξυπηρετήσουν τα δικά τους συμφέροντα. Και αν οι σημερινοί «προστάτες και σύμμαχοι» της Ελλάδας επεμβαίνουν υπέρ της Τουρκίας ή νίπτουν τας χείρας των, αυτό δεν οφείλεται σε κάποιο μυστήριο φιλοτουρκισμό: Η Τουρκία «βαραινεί» περισσότερο από οικονομική, γεωπολιτική και στρατιωτική άποψη. Η Τουρκία μπορεί να είναι ο περιφερειακός «χωροφύλακας» των ΗΠΑ.

Τι κάνουμε λοιπόν; Η συνέχιση της όξυνσης θα έχει οδυνηρές συνέπειες και για τους δύο λαούς, ακόμα και αν αποφευχθεί ένας τοπικός ή γενικευμένος πόλεμος. Συγκεκριμένα: Θα συνεχιστεί ο ανταγωνισμός των εξοπλι-

σμών. Οι Αμερικανοί θα εξοπλίζουν την Τουρκία, η Ελλάδα θα διαμαρτυρείται και θα ζητάει αποκατάσταση της «ισορροπίας». Οι βιομηχανίες όπλων θα κερδίζουν, ενώ ο ελληνικός και ο τουρκικός λαός θα υπομένουν εντονότερη λιτότητα. Η διαιώνιση της αντιπαράθεσης θα τροφοδοτεί τις εθνικιστικές - αντιδραστικές ιδεολογίες. Θα διευκολύνει την τάση για ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών, για περαιτέρω συρρίκνωση της δημοκρατίας. Στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας» κρίσιμες αποφάσεις θα λαμβάνονται ή θα επιβάλλονται όλο και περισσότερο από εξωκοινοβουλευτικά κέντρα εξουσίας. Ο πόλεμος, η φτώχεια και οι αντιδημοκρατικές εκτροπές είναι αλληλένδετες τραγωδίες σε βάρος των λαών.

Τι κάνουμε λοιπόν; Από τις δύο πλευρές του Αιγαίου οι λαοί πρέπει να αγωνιστούν για να αντιστρέψουν τη σημερινή πορεία προς τη σύγκρουση. Αλλά ας μη λέμε τετριμμένες φράσεις. Οι λαοί σήμερα είναι σε μεγάλο βαθμό διαποτισμένοι από τις αντίστοιχες κυρίαρχες ιδεολογίες. Παρ' όλ' αυτά, κινήματα ειρήνης, συνδικαλιστικές οργανώσεις, αντιεθνικιστικά και αντιρατσιστικά κινήματα, προοδευτικές οργανώσεις και κόμματα υπάρχουν και από τις δύο πλευρές του Αιγαίου. Οι δυνάμεις αυτές πρέπει να γνωριστούν αμοιβαία. Να συντονίσουν τη δράση τους ενάντια στους επιθετικούς κύκλους. Οι προοδευτικοί καλλιτέχνες και επιστήμονες μπορούν επίσης να συμβάλουν στην αλληλογνωριμία των δύο λαών και στη δημιουργία κλίματος φιλίας. Οι Έλληνες προοδευτικοί άνθρωποι πρέπει εξάλλου να βρουν τρόπους συμπαράστασης στα θύματα του πολιτικο-οικονομικού και στρατιωτικού κατεστημένου της Τουρκίας.

Το μέτωπο των φιλελληνικών δυνάμεων δεν πρέπει να στρέφεται κυρίως κατά των ιμπεριαλιστών, όπως υποστηρίζεται από μερίδα της ελληνικής αριστεράς. Βεβαίως και πρέπει να αγωνιζόμαστε για την ενίσχυση του αντιιμπεριαλιστικού - αντικαπιταλιστικού με-

τώπου. Εντούτοις, οι προοδευτικές δυνάμεις της Ελλάδας και της Τουρκίας πρέπει πριν απ' όλα να αγωνιστούν εναντίον των σωβινιστικών - επιθετικών κύκλων των χωρών τους. Αλλά επειδή πάγια και δίκαιη ειρήνη δεν μπορεί να επιτευχθεί στο άμεσο μέλλον, οι προοδευτικές δυνάμεις πρέπει εδώ και τώρα να απαιτήσουν από τις κυβερνήσεις των χωρών τους να ανακόψουν τη σημερινή πορεία που οδηγεί στην καταστροφή.

Σε ό,τι αφορά την ελληνική κυβέρνηση, πρέπει να σταματήσει τους λεονταρισμούς του είδους «δεν διαπραγματευόμαστε» και να χαράξει μια ρεαλιστική πολιτική υπεράσπισης των πραγματικών λαϊκών συμφερόντων, στο βαθμό βέβαια που της επιτρέπουν οι κοινωνικές δυνάμεις τα συμφέροντα των οποίων υπηρετεί και οι διεθνείς δεσμεύσεις της. Ο «μη διάλογος» δεν είναι θέση. Είναι άρνηση. Το «δε διεκδικούμε τίποτα, δεν παραχωρούμε τίποτα» είναι κενός λόγος. Αν η Τουρκία προσφύγει στο δικαστήριο της Χάγης, η ελλη-

νική κυβέρνηση οφείλει να το αποδεχτεί και να επιβεβαιώσει για άλλη μια φορά την ελληνικότητα των νησιών και όλων η έστω και όχι όλων των βραχονησίδων, αν οι συνθήκες και τα ιστορικά τεκμήρια το επιβάλλουν. Επίσης, είναι επιτέλους καιρός να υπάρξει προσφυγή για το πρόβλημα της υφαλοκρητιδας, το οποίο πρέπει να λυθεί δίκια. Αλλά γι' αυτό απαιτείται να σταματήσουν οι φωνές των θερμοκεφάλων και από τις δύο πλευρές. Τέλος, το δικαίωμα επέκτασης στα 12 μίλια πρέπει κάποτε να γίνει πράξη. Αλλά γι' αυτό απαιτείται προετοιμασία και στήριξη από τους διεθνείς οργανισμούς.

Δεν έχουμε αυταπάτες για τους διεθνείς οργανισμούς και γνωρίζουμε το είδος της «συμπαραστάσης» της «Ενωμένης Ευρώπης» και των ΗΠΑ. Αλλά μια υγιής εθνική πολιτική, που πρέπει να είναι πολιτική ειρήνης, δεν έχει άλλο δρόμο σήμερα από εκείνον που περνάει μέσα από τις συμπληγάδες της συγκρουσιακής «Νέας Τάξης».